

Sag C-45/24**Anmodning om præjudiciel afgørelse****Dato for indlevering:**

24. januar 2024

Forelæggende ret:

Oberster Gerichtshof (Østrig)

Afgørelse af:

13. december 2023

Sagsøger:

Verein für Konsumenteninformation

Sagsøgt:

Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV

Oberster Gerichtshof (øverste domstol) har som revisionsappeldomstol [udelades] i sagen mellem sagsøgeren, Verein für Konsumenteninformation, 1060 Wien, [udelades], og sagsøgte, Koninklijke Luchtvaart Maatschappij N.V., Nederlandene, 1182 GP Amstelveen, [udelades], om 95,14 EUR [udelades], efter sagsøgerens revisionsappel af dom afsagt den 21. marts 2023 af Landesgericht Korneuburg (den regionale domstol i Korneuburg) som appeldomstol, GZ 22 R 37/23f-23, hvorved dom afsagt den 17. november 2022 af Bezirksgericht Schwechat (distriktsdomstolen i Schwechat), GZ 20 C 232/21 z-1 7, blev ændret, i lukket retsmøde afsagt følgende

K e n d e l s e:

I. Den Europæiske Unions Domstol forelægges i henhold til artikel 267 TEUF følgende spørgsmål til præjudiciel afgørelse:

1. Skal Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91, og navnlig denne forordnings artikel 8, stk. 1, litra a), fortolkes således, at den købspris for billetten, der skal tages i betragtning ved fastsættelsen af den refusion, som luftfartsselskabet skal

betale en passager i tilfælde af aflysning af en flyafgang, også omfatter forskellen mellem det beløb, som passageren har betalt, og det beløb, som luftfartsselskabet har modtaget, med et beløb svarende til provisionen for en virksomhed, der har fungeret som formidler mellem dem, når luftfartsselskabet ganske vist er vidende om, at den anden virksomhed normalt opkræver en provision (et formidlingsgebyr) for en formidlingsydelse, men i det konkrete tilfælde ikke kender denne provisions størrelse?

2. Er det passageren, der kræver refusion, som skal løfte bevisbyrden for, at luftfartsselskabet har den nødvendige viden, eller skal luftfartsselskabet bevise, at det ikke havde den nødvendige viden om provisionen?

II. Behandlingen af sagsøgerens revisionsappel udsættes, indtil den præjudicielle afgørelse fra Den Europæiske Unions Domstol foreligger.

Præmiss er:

A. Faktiske omstændigheder:

- 1 Passagererne havde flybilletter, som de havde reserveret på online-reservationsportalen Opodo til flyvningerne KL 1840 og KL 743 den 19. august 2020 fra Wien til Lima via Amsterdam og til flyvningerne KL 744 og KL 1847 den 28. september 2020 fra Lima til Wien via Amsterdam, og som sagsøgte, et luftfartsselskab, skulle gennemføre. Opodo er et IATA-certificeret rejsebureau og er som et sådant autoriseret til at udstede flybilletter for sagsøgte. Sagsøgte havde allerede samarbejdet med Opodo i mindst et årti. På reservationstidspunktet havde sagsøgte og Opodo en såkaldt Global Incentive Contract, som fastsatte visse vederlagsbeløb til formidleren Opodo i tilfælde af, at et bestemt antal af sagsøgtes billetter blev solgt. Det blev hverken i IATA-kontrakterne eller i Incentive-kontrakterne mellem sagsøgte og Opodo aftalt, hvorvidt og i hvilket omfang Opodo kunne eller måtte opkræve et formidlingsgebyr fra passagererne.
- 2 Passagererne betalte i alt 2 053,48 EUR til Opodo. Sagsøgte aflyste flyvningerne. Passagererne fik refunderet 1 958,34 EUR i billetomkostninger, før sagen blev anlagt. Differencen på 95,14 EUR udgør rejsebureauet Opodos formidlingsgebyr (formidlingsprovision). Sagsøgte havde ikke kendskab til dets konkrete størrelse.
- 3 Passagererne overdrog deres krav om refusion af billetomkostningerne til sagsøgeren, en forbrugerbeskyttelsesforening, som accepterede overdragelsen.

B. Parternes påstande og anbringender og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 4 Sagsøgeren har med sit søgsmål i henhold til artikel 8 i forordning (EF) nr. 261/2004 nedlagt påstand om, at sagsøgte tilpligtes at betale 95,14 EUR med tillæg af renter. Sagsøgeren er af den opfattelse, at købsprisen for billetterne

inklusive provisionen skal refunderes. Sagsøgte kendskab til det forhold, at der normalt fastsættes en provision, og at sagsøgte accepterer, at dette fastlægges af formidleren, er tilstrækkeligt hertil. Sagsøgte udvider sin aktionsradius ved at afgive sine billetter til online-rejsebureauer som Opodo. Det ville være urimeligt ikke at kræve refusion for formidlingsgebyret fra sagsøgte, navnlig eftersom sagsøgte nyder godt af Opodos videreformidling. Det kan ikke udledes af EU-Domstolens praksis, at medregningen af provisionen i den samlede købspris, der skal refunderes, forudsætter, at sagsøgte også har godkendt provisionens specifikke størrelse.

- 5 Sagsøgte har nedlagt påstand om frifindelse. Sagsøgte har anført, at der ikke foreligger nogen aftale om modregning af et formidlingsgebyr, og at sagsøgte generelt ikke er bekendt med, om Opodo opkræver et sådant gebyr, og hvor stort dette i så fald er. Sagsøgte har ikke godkendt priser, der afveg fra billetprisen; ifølge EU-Domstolens praksis er en sådan godkendelse en forudsætning for, at passagererne også kan kræve refusion af formidlingsgebyret fra sagsøgte i tilfælde af aflysning.
- 6 Førsteinstansretten var enig i sagsøgerens retsopfattelse og gav denne medhold.
- 7 Appeldomstolen var enig i sagsøgte retsopfattelse og frifandt denne.
- 8 Sagsøgerens revisionsappell er iværksat til prøvelse af den af appeldomstolen afsagte dom med en påstand om ændring, således at sagsøgeren gives medhold i sine påstande.
- 9 Sagsøgte har i sit svarskrift i revisionsappellen nedlagt påstand om afvisning af revisionsappellen subsidiært, at den ikke tages til følge.

C. Relevante forskrifter

- 10 Artikel 2, litra f), artikel 5, stk. 1, litra a), og artikel 8, stk. 1, [litra a)], første led, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91 (herefter »forordning nr. 261/2004«) har følgende ordlyd og overskrifter:

»Artikel 2

Definitioner

I denne forordning forstås ved:

a) [...]

f) »billet«: et gyldigt dokument, der giver ret til transport, og som er udstedt eller autoriseret af luftfartsselskabet eller dets autoriserede agent, herunder tilsvarende dokumentation i papirløs eller elektronisk form

g) [...]

Artikel 5

Aflysning

1. Hvis en flyafgang aflyses, skal berørte passagerer:

a) tilbydes bistand af det transporterende luftfartsselskab i overensstemmelse med artikel 8

b) [...]

Artikel 8

Ret til refusion eller omlægning af rejsen

1. Når der henvises til denne artikel tilbydes passageren valget mellem:

a) – refusion inden syv dage i henhold til reglerne i artikel 7, stk. 3, af den fulde købspris for billetten for så vidt angår den del eller de dele af rejsen, der ikke er blevet foretaget, og for så vidt angår den del eller de dele, der allerede er foretaget, såfremt flyvningen ikke længere tjener noget formål i passagerens oprindelige rejseplan, samt, hvis det er relevant

[...]«

D. Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 11 Forordning nr. 261/2004 har til formål at sikre et højt beskyttelsesniveau for passagerer (jf. 1. betragtning til forordningen). I tilfælde af aflyste flyafgange bør passagerer enten kunne få refunderet billetprisen eller omlagt deres rejse under tilfredsstillende forhold og sørges for på passende måde, medens de venter på en senere afgang (jf. 13. betragtning til forordningen).
- 12 Med henblik på at opfylde disse formål er det i artikel 5, stk. 1, litra a), i forordning nr. 261/2004 fastsat, at det transporterende luftfartsselskab i tilfælde af, at en planlagt flyvning, hvortil der var mindst én reservation, ikke gennemføres (»aflysning«, jf. artikel 2, litra 1)), i forordning nr. 261/2004), skal tilbyde de berørte passagerer bistand i overensstemmelse med artikel 8 i forordning nr. 261/2004. Passagerforordningens artikel 8 stk. 1, fastsætter en ret til at vælge for passageren. Den pågældende kan i henhold til litra a), første led, kræve refusion af den fulde [...] købspris for billetten«.

- 13 Artikel 2, litra f), i forordning nr. 261/2004 definerer en billet som [»] et gyldigt dokument, der giver ret til transport, og som er udstedt eller autoriseret af luftfartsselskabet eller dets autoriserede agent, herunder tilsvarende dokumentation i papirløs eller elektronisk form«.
- 14 EU-Domstolen tog allerede i sin dom af 12. september 2018 i sag C-601/17, *Harms*, stilling til omfanget af luftfartspassagerers ret til refusion i henhold til artikel 5, sammenholdt med artikel 8, i forordning nr. 261/2004, for så vidt angår formidlingsprovisioner. Passagererne i denne sag havde – ligesom i den foreliggende sag – købt flybilletter via Opodos formidlingsplatform. Efter at flyvningen var blevet aflyst, refunderede luftfartsselskabet kun billetprisen, men ikke formidlingsprovisionen. EU-Domstolen henviste først generelt til, at forordning nr. 261/2004 har til formål ikke alene at sikre et højt beskyttelsesniveau for passagererne, men også at afveje passagerernes interesser over for luftfartsselskabernes interesser (præmis 15). I lyset af disse formål skulle det lægges til grund, »at selv om et gebyr, som en formidlervirksomhed har afkrævet en passager i forbindelse med købet af en billet, i princippet skal anses for at være en del af den billetpris, som skal refunderes til den pågældende passager, hvis den pågældende flyafgang aflyses«, skal denne inklusion imidlertid undergives visse begrænsninger, henset til de interesser for luftfartsselskaberne, som den berører (præmis 16). Af definitionen på en billet i artikel 2, litra f), i forordning nr. 261/2004 følger det, »at de forskellige elementer i en sådan billet, herunder dens pris, i en situation, hvor billetten ikke udstedes af luftfartsselskabet selv, under alle omstændigheder skal være autoriseret af luftfartsselskabet og ikke kan være fastsat, uden at luftfartsselskabet har kendskab hertil« (præmis 17). Denne fortolkning understøttes af EU-Domstolens praksis, hvorefter refusion af en del af »billetprisen« i henhold til artikel 10, stk. 2, litra a)-c), i forordning nr. 261/2004 i en situation, hvor et luftfartsselskab placerer en passager i en lavere klasse end den, vedkommende har købt billetten til, skal fastsættes alene under hensyntagen til de »uundgåelige« elementer i den pris, som passagererne skal betale for at nyde godt af den af luftfartsselskabet tilbudte service (præmis 18). Et element i en billetpris, som er fastsat uden luftfartsselskabets viden, kan nemlig ikke anses for at være nødvendig for at kunne nyde godt af den af luftfartsselskabet tilbudte service (præmis 19). Henset til samtlige ovenstående betragtninger måtte det stillede spørgsmål besvares med, at forordning nr. 261/2004 og navnlig dennes artikel 8, stk. 1, litra a), skal fortolkes således, »at den billetpris, der skal tages i betragtning med henblik på at fastlægge den refusion, som luftfartsselskabet skal betale til en passager, hvis en flyafgang aflyses, omfatter forskellen mellem det beløb, som er betalt af denne passager, og det beløb, som luftfartsselskabet har modtaget, og som består af et gebyr opkrævet af en person, der har optrådt som formidler mellem disse to sidstnævnte parter, medmindre gebyret er fastsat uden dette luftfartsselskabs viden, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.« (præmis 20).
- 15 Ved denne afgørelse fra EU-Domstolen blev det fastslået, at formidlingsprovisionen principielt udgør en del af refusionsydelsen i henhold til artikel 8, stk. 1, litra a), i forordning nr. 261/2004. Den af EU-Domstolen angivne

undtagelse, hvorefter refusionen af formidlingsgebyret (formidlingsprovisionen) forudsætter, at provisionen ikke blev »fastsat uden [luftfartsselskabets] viden«, giver imidlertid mulighed for forskellige fortolkningsmuligheder (præmis 20). Det er navnlig tvivlsomt, hvor konkret luftfartsselskabet skal have været informeret om årsagen til og, om nødvendigt, størrelsen af gebyret, og hvem der bærer bevisbyrden for, at luftfartsselskabet må anses for at være eller ikke være i besiddelse af den nødvendige viden.

- 16 På disse punkter har medlemsstaternes retter hidtil implementeret EU-Domstolens dom i Harms-sagen, C-601/17, på forskellige måder (jf. vedrørende det følgende også Degott i Schmid, BeckOK Fluggastrechte-Verordnung 28 Edition [2023] artikel 8, punkt 4b):
- 17 a) AG Eilenburg (byretten i Eilenburg) var f.eks. af den opfattelse, at luftfartsselskabet (også) var vidende om, at billetformidlerne normalt opkræver en provision for deres formidlingstjeneste, som passageren skal betale ud over den billetpris, der videresendes til luftfartsselskabet, for at få udstedt eller udleveret en billet af formidleren. Med denne fremgangsmåde har luftfartsselskabet stiltiende givet sin godkendelse, idet det har udbudt sine flyvninger på formidlingsplatformen til markedsføring via formidlervirksomheden. Det er ikke nødvendigt, at luftfartsselskabet har kendskab til den konkrete størrelse af den provision, som formidlervirksomheden i hvert enkelt tilfælde har beregnet. Som led i den retfærdige afvejning af interesserne må det derimod være tilstrækkeligt, at luftfartsselskabet havde kendskab til, at der i det hele taget skal betales en formidlingsprovision (AG Eilenburg (byretten i Eilenburg) 14.5.2021. 2 C 706/20 = BeckRS 2021. 12201).
- 18 b) Under hensyntagen til EU-Domstolens dom lagde AG Frankfurt am Main (byretten i Frankfurt am Main) til grund, at det må antages, at provisioner normalt skal refunderes af det pågældende luftfartsselskab for at sikre det højst mulige niveau af forbrugerbeskyttelse. Det kan dermed imidlertid ikke have været meningen, at et luftfartsselskab skal kunne påberåbe sig ukendskab, hvis det bevidst holder sig uvidende om de pågældende konkrete provisioner, der opkræves (AG Frankfurt am Main (byretten i Frankfurt am Main) den 13.7.2021, 31 C 736/21 [96], offentliggjort på dejure.org).
- 19 c) AG Köln (byretten i Köln) erklærede med hensyn til et luftfartsselskabs indsigelse om, at der var blevet fastsat en provision uden dets viden herom, at det var indlysende, at et rejsebureau, der opererer kommercielt i markedet, opkræver en provision i forbindelse med udførelsen af en aktivitet. Det ses ikke, af hvilke grunde luftfartsselskabet skulle have været uvidende om dette forhold, og det er ikke beskrevet fyldestgørende af selskabet. For så vidt som luftfartsselskabet måske ikke på forhånd måtte have haft kendskab til den specifikke størrelse af formidlingsgebyret, er dette irrelevant. Det kan ikke udledes af EU-Domstolens afgørelse, at der skulle kræves et for så vidt nøjagtigt kendskab til beløbsstørrelsen, navnlig eftersom den principielle forpligtelse til at refundere provisionen, som EU-Domstolen har lagt til grund i henhold til artikel 8, stk. 1, i

forordning nr. 261/2004, i givet fald sandsynligvis ville bortfalde, og luftfartsselskabet i dette tilfælde ville kunne omgå denne forpligtelse ved at træffe passende foranstaltninger (AG Köln (byretten i Köln) 17.11.2021. 117 C 128/21 = BeckRS 2021, 47798). 117 C 128/21 = BeckRS 2021).

- 20 d) LG Landshut (den regionale ret i første instans i Landshut) fandt under henvisning til EU-Domstolens dom i sagen om et luftfartsselskab, der ikke havde haft nogen indflydelse på, om og i hvilket omfang det rejsebureau, som passagererne havde valgt, opkrævede en provision, men som »bevidst og med vilje – uden at der kræves nogen yderligere tilladelse – [frigiver sine billetter] til salg gennem rejsebureauer fra et globalt reservationssystem med viden om, at rejsebureauerne sælger billetterne til slutkunderne til priser, som de selv har fastsat«, at viden om den konkrete størrelse af det formidlingsgebyr, som rejsebureauerne har opkrævet, ikke var påkrævet (LG Landshut (den regionale ret i første instans i Landshut) 3.12.2021, 14 O 2303/21 = BeckRS 2021, 55342).
- 21 e) OLG München (den regionale appeldomstol i München) konkluderede derimod i sin appelafgørelse vedrørende ovennævnte dom fra LG Landshut (den regionale ret i første instans i Landshut) ud fra den afvejning, som EU-Domstolen havde foretaget i *Harms*-sagen, at »det afgørende er luftfartsselskabets konkrete viden ved prisfastsættelsen af den solgte billet«. I modsætning til, hvad LG Landshut (den regionale ret i første instans i Landshut) var kommet frem til, fandt appeldomstolen, at den af luftfartsselskabet accepterede abstrakte mulighed eller sandsynlighed for, at rejsebureauet opkræver et gebyr af en størrelse, som luftfartsselskabet ikke har kendskab til, ikke var tilstrækkelig. Kun i det omfang, at luftfartsselskabet har kendskab til, at en provision, som betales af selskabet, eller et formidlingsgebyr, som rejsebureauet opkræver med selskabets vidende, afspejles i billetprisen, er det korrekt, at selskabet skal refundere disse beløb som en del af billetprisen, hvis en flyvning aflyses. I det modsatte tilfælde er det korrekt ikke at tillægge billetprisen formidlingsgebyrer, fordi det er passageren, der har gjort brug af formidleren ved reservation af billetten, således at opkrævningen af formidlingsgebyrer principielt skal henføres til dette kontraktforhold (OLG München (den regionale appeldomstol i München) 20.7.2022, 20 U 8835/21e = BeckRS 2022. 17623). 17623).
- 22 Også i den foreliggende sag har de tidligere instanser fortolket EU-Domstolens dom forskelligt. Mens førsteinstansretten ikke fandt, at luftfartsselskabets kendskab til den konkrete størrelse af provisionen var afgørende, var appelretten af den modsatte opfattelse.
- 23 Efter den forelæggende rets opfattelse er en afklaring fra EU-Domstolens side nødvendig for i fremtiden at sikre en ensartet anvendelse af dens dom i *Harms*-sagen ved medlemsstaternes retter. Det forekommer i denne forbindelse den forelæggende ret nærliggende, at luftfartsselskabet ikke kan fremkomme med en indsigelse om, at den konkrete størrelse af provisionen har været ukendt for selskabet, når gebyret ikke har været usædvanligt stort, hvilket luftfartsselskabet vil skulle bevise. Det er indlysende, at et luftfartsselskab må gå ud fra, at en

kommerciel billetformidler, som det samarbejder med, normalt kun arbejder for et formidlingsgebyr.

Oberster Gerichtshof (øverste domstol)
Wien, den 13. december 2023
[Udelades]

ARBEJDS
DOKUMENT